
Social- och hälsovårdsministeriet
PB 33
00023 Statsrådet

Ärende: Regeringens förslag till riksdagen om revideringen av lagen om hemkommun och socialvårdslagen, utkast 26.4.2010

I detta utlåtande framför några av de svenskspråkiga handikapp- och sociala organisationerna sin synpunkt på lagförslaget.

Lagförslaget

Både riksomfattande handikapprådet (VANE) och Handikappforum har på ett förtjänstfullt sätt avgett utlåtanden om lagförslaget. I detta utlåtande kommer vi inte att upprepa de detaljer och specifika fakta som tas upp dessa båda utlåtanden.

Syftet med att revidera bestämmelserna i lagen om hemkommun och socialvårdslagen, som reglerar rätten att byta hemkommun för främst personer med en funktionsnedsättning och äldre personer, men också personer med psykisk ohälsa och personer med missbruksproblem, som inte kan bo självständigt, är att en av de grundläggande rättigheter som hör till grundlagens kärnområde – rätten att välja hemkommun - i större utsträckning än tidigare skall uppfyllas och tillfredställas för ovannämnda personer.

Vi ställer oss kritiska till att de föreslagna tilläggen, 3 a § lagen om hemkommun och 16 a § socialvårdslagen, uppfyller de grundläggande rättigheterna enligt 9 § grundlagen. De föreslagna ändringarna leder snarare till en snäv rätt att välja bostadsort än en bred sådan. Vi anser att det nuvarande lagförslaget inte är tillräckligt och därför behöver lagförslaget ytterligare beredas. Vi anser att nuvarande lagförslag inte i tillräcklig grad beaktat de utlåtande som tidigare avgivits och som understöder en lagändring, bland annat statsrådets redogörelse om Finlands politik för de mänskliga rättigheterna (SRR 2/2004 och SRR 7/2009). Vi anser att nuvarande förslag främst utarbetats utifrån ekonomiska och strukturella kriterier. Därmed har de föreslagna ändringarna inte på ett tillfredställande sätt beaktat klientperspektivet och de mänskliga rättigheterna. Det bör påpekas att lagförslaget innehåller kränkande och nedvärderande formuleringar om personer med funktionsnedsättning, vilket inte kan anses lämpligt i en dylik text.

Vi förundrar oss också över att rätten till service på eget modersmål inte ingår som en grund för att en person som omfattas av begränsningen i 3 § p.2 lagen om hemkommun på eget kan initiativ kan ansöka om utredning av servicebehovet för att sedan kunna byta hemkommun, om ansökan om byte av hemkommun godkänns, 16 a § socialvårdslagen. Vi anser att personer med funktionsnedsättningar, äldre, personer med psykisk ohälsa och personer med missbruksproblem, som inte kan bo självständigt, diskrimineras i förhållande till andra personer eftersom det ställs krav som de måste uppfylla för att kunna byta hemkommun. Andra personer behöver inte

motivera en flytt till en annan kommun med att personen önskar flytta dit på grund av att familjen eller annan närstående bor där, att denna skall börja jobba där eller att denna har en annan personlig orsak som ger personen en grundad anledning att bo där.

Vi ställer oss också frågande till hur 3 a § lagen om hemkommun kommer att tillämpas för svenskspråkiga invånare. Detta eftersom det i sista hand är kommunens prövningsrätt som avgör var en person är placerad, serviceboende, institution eller annan särskild boendeform. Det har kommit till vår kännedom att en del kommuner kan anse att en svenskspråkig boendeenhet är för dyr och därför ordnas den svenskspråkiga vården på ett otillfredsställande sätt antingen i den egna hemkommunen eller i en annan kommun. Vi ställer oss frågan om denna föreslagna regel kommer att fungera för svenskspråkiga personer i praktiken överhuvudtaget. I så fall kommer den svenskspråkiga befolkningen att inneha en mindre gynnsam position än den finskspråkiga befolkningen.

Vi ställer oss frågande till att FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FN-konventionen) inte har beaktats i lagförslaget. Det finns inte heller någon konsekvensbedömning av de ändringar av lagreglerna som krävs för att kunna ratificera den. Lagförslaget i dess nuvarande lydelse hindrar ratificeringen av konventionen.

Lagförslaget innehåller också en redogörelse av några rättsfall, där rätten till att välja bostadsort tolkats. Ifrågavarande rättspraxis har inte beaktat de åtaganden som följer av FN-konventionen, eftersom en del av domarna har avgivits före 2007 och den domen som avgetts 2008 inte beaktat konventionen. Den var inte tillämplig på detta specifika fall.

Den fortsatta beredningen

Finland har år 2007 undertecknat FN-konventionen och har därmed bundit sig att följa den. I enlighet med de krav som denna konvention ställer på de länder som skrivit under den understryker vi att denna konvention och de åtaganden som följer av den ska beaktas i lagförslaget. Därför krävs det en fortsatt beredning

Den utredning, som letts av minister Hannes Manninen 2004-2005, som används som underlag för lagförslaget genomfördes före Finlands undertecknande av FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Därför överensstämmer utredningens resultat inte helt med nuläget. Vi föreslår att en ny utredning görs för att också kunna utreda vilka strukturer som hindrar att regler om rätten att välja bostadsort inte kan ändras så att de överensstämmer med Finlands skyldigheter enligt ovannämnda konvention. Trots att det i lagförslaget står att den lagändring som nu föreslås kräver en snabbare beredning än de lagändringar som innehåller de strukturella förändringar som hindrar rätten att välja bostadsort för de personer som i nuläge omfattas av begränsningen i 3 § p.2 lagen anser vi att det finns ett behov av en utredning, eftersom den utredning som nu finns och används inte fullt ut uppfyller grundlagens och FN konventionens förpliktelser.

Vi föreslår också att representanter för de personer som berörs av lagändringen hörs och tas med i den fortsatta beredningen, antingen genom att den referensgrupp som redan bildats utvidgas med representanter från handikapporganisationer, intresseorganisationer för psykisk ohälsa, missbrukare och äldre eller att det tillsätts en ny arbetsgrupp. Enligt FN konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning är Finland skyldig att höra personer med funktionsnedsättning och representanter från deras intresseorganisationer om en lagrevidering berör dem .

Lisbeth Hemgård
Verksamhetsledare, FDUV
Styrgruppens ordförande,
Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland
för det finlandssvenska handikappområdet

Stefan Mutanen
verkställande direktör
Samfundet Folkhälsan

Sakkunnig: Ulrika Krook, juridiskt ombud, VH, Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland inom det finlandssvenska handikappområdet
Tel. 050 – 443 0576, ulrika.krook@juridisktombud.fi, ombud@handikapp.fi

Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland för det finlandssvenska handikappområdet (verksamheten) är en juridisk stödfunktion inom handikappsektorn i Svenskfinland, vars syfte är att ge service till alla handikappgrupper i Svenskfinland. Förbundet De Utvecklingsstörda Vål rf,(FDUV) är huvudpart i och administratör av verksamheten. De övriga parterna i verksamheten är Finlands Svenska Handikappförbund rf, Finlands svenska socialförbund rf, Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Psykosociala förbundet rf och Svenska hörsselförbundet rf. Verksamheten är en fortsättning och utveckling av projektet Juridiskt ombud 2007 – 2009. Både projektet och verksamheten har beviljats finansiering av Penningautomatföreningen i Finland (RAY).
